

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Vapaaehtoiset sopimukset lainsäädäntöä täydentävänä ohjauskeinona

Jätehuoltopäivät 2019

2.10.2019

Asiantuntija Leena-Kaisa Piekkari

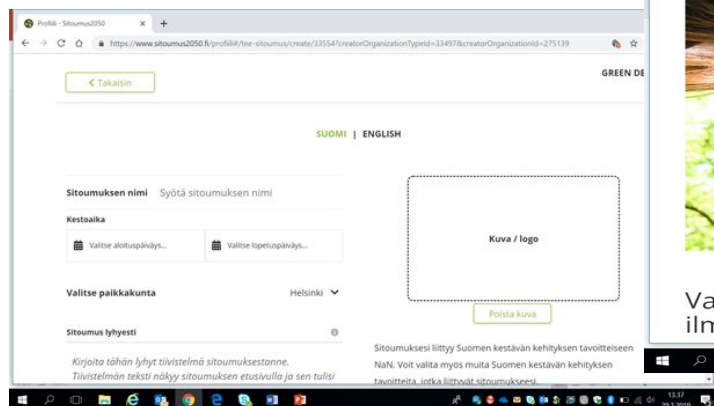
Monipuolinen valikoima vapaaehtoisia ohjauskeinoja

- Valtionhallinnon keinovalikoima sisältää monipuolisia vapaaehtoisuuteen perustuvia ohjauskeinoja
- Toimija voi liittyä esimerkiksi
 - Green deal -sopimukseen
 - Materiaalitehokkuussitoumukseen
 - Vesivastuussitoumukseen
 - Yhteiskuntasitoumukseen
 - Energiatehokkuussopimukseen
 - Asumisen vaikuttavuusinvestointi-pilottiin

Mikä on green deal?

- Green deal on vapaaehtoinen sopimus valtion ja eri toimialojen tai kuntien välillä
 - Green deal -sopimusten avulla etsitään ratkaisuja mm. ilmastohaasteisiin vastaamiseksi ja kiertotalouden edistämiseksi Suomessa
 - Sopimusten avulla voidaan tehostaa lainsäädännön toimeenpanoa tai täydentää lainsäädäntöä. Sopimuksissa voidaan asettaa lainsäädäntöä ankarampia tavoitteita sekä toteuttaa tiettyjen tavoitteiden saavuttaminen ilman lisäsääntelyä
 - Ympäristöministeriössä on vuodesta 2018 lähtien ollut kehitteillä prosessi, kriteeristö ja ohjeistus green deal -sopimusten valmistelemiseksi. Samalla sopimuksia on valmisteltu useissa teemoissa
 - Sopimusten kautta saavutetuista tuloksista viestitään yhteiskuntasitoumus2050 -sivustolla. Yksittäinen toimija (yritys tai kunta) sitoutuu sopimukseen tekemällä oman erillisen sitoumuksensa

Green deal -sopimukset – kriteeristöä

Green deal -sopimuksille ominaista on mm.

- kunnianhimoiset ja seurattavissa olevat tavoitteet – seurannasta sovitaan sopimuksessa
- verrattain nopeasti saavutettavissa olevat tulokset (sopimuskausi esim. 3-7 vuotta, ensimmäinen väliarviointi diilin toimivuudesta esim. 1-3 vuoden kuluttua sopimuksen solmimisesta), sekä nopeampi tie muutokseen kuin ilman diiliä
- ympäristön ja yhteiskunnan kannalta merkittävät vaikutukset
- lisäarvo verrattuna nykytilaan – ei tehdä business as usual -tapauksissa green dealia
- uusien ratkaisu- ja toimintamallien kehittäminen
- sopimuksen nopea implementointi (versus lainsäädäntö) – toimenpiteet kohti tavoitetta/tavoitteita käynnistetään heti sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen
- vahva keskinäinen vuorovaikutus ja sitoutuminen sopimuksen molemmilla osapuolilla
- sopimuksia ei laadita yksittäisen yrityksen kanssa, vaan sopimuskumppanina toimialajärjestö/jä ja esim. yritys- sekä kuntaryhmittymiä
- sopimukseen osallistuminen on avointa kaikille kiinnostuneille sopimuksen aihepiirin kannalta relevanteille toimijoille, kunhan toimijat pystyvät uskottavasti sitoutumaan sopimuksen tavoitteisiin ja/tai toimenpiteisiin
- sopimuksilla ei voi estää tarvittavan lainsäädännön säätämistä (huomioitava aina kokonaiskuva)

Solmitut green deal -sopimukset

Tähän mennessä ympäristöministeriö on solminut kolme green dealia

- Kaupan Liitto ry (2016): tavoitteena on, että **vuodessa käytettäisiin enintään 40 muovikassia henkeä kohti vuoden 2025 loppuun mennessä**
- Liikenne- ja viestintäministeriö, Autoalan Keskusliitto ry ja Autotuojat ja teollisuus ry (2018): tavoitteena on
 - vähentää ensirekisteröityjen henkilö- ja pakettiautojen keskimääräisiä hiilidioksidipäästöjä vähintään **neljä prosenttia vuodessa**
 - lisätä korkeille biopolttoaineosuuksille soveltuvien autojen osuutta erityisesti raskaassa kalustossa
 - edistää muiden vaihtoehtoisia käyttövoimia hyödyntävien autojen yleistymistä siten, että niiden osuus ensirekisteröinneistä kasvaa **yhteensä vähintään 25 prosenttiin vuoden 2025 loppuun mennessä**
 - alentaa autokannan keski-ikää ja henkilöautojen keskimääräistä romutusikää **1,5 prosenttia vuodessa**
- Ympäristöteollisuus ja -palvelut ry (2019): tavoitteena on, että **öljyjätteiden keskimääräinen vuosittainen käsittelymäärä pysyy vähintään 36 000 tonnin tasolla ja että kierrätyksen osuus käsittelystä nostetaan vähintään 80 prosenttiin vuodesta**

Valmisteilla/neuvoteltavina olevat green deal -sopimukset

- **RAKLI ry:** purkumateriaalimääriin ja -jakeisiin liittyvän ennakkotiedon saatavuuden ja laadun parantaminen sekä purkumateriaalien kierrättämisen ja uudelleenkäytön lisääminen. Sopimukseen sitoutuvat toimijat sitoutuvat toteuttamaan purkukartoituksen ja ottamaan mahdollisuuksien mukaan käyttöön jätteiden ja sivuvirtojen tietöalustan (Materiaalitorin) ennen purkutyön toteuttamista
- **Rakennusteollisuus ry ja useita muita toimialajärjestöjä:** pakkausmuovien kulutuksen vähentäminen, sekä kierrätyksen, pakkausten uudelleenkäytön ja kierrätysmateriaalien käytön edistäminen kiinteistö- ja rakennustoimialalla
- **Energiateollisuus ry, Suomen Kiertovoima ry ja Ympäristöteollisuus ja -palvelut ry:** tavoitteena vähentää jätteenpolton päästöjä ilmaan ja varmistaa, että tietyt kierrätettäviksi kelpaavat jätteet eivät päädy polttoon
- Kertakäyttöisten pakkausten kulutuksen vähentäminen ravintola- ja kahvilatoiminnassa
- **Teknisen kaupan liitto ry:** työkoneneiden hiilidioksidipäästöjen vähentäminen
- Saunojen puukiukaiden pienhiukkas- ja mustahiilen päästöjen vähentäminen

Valmisteilla/neuvoteltavina olevat green deal -sopimukset (julkiset hankinnat)

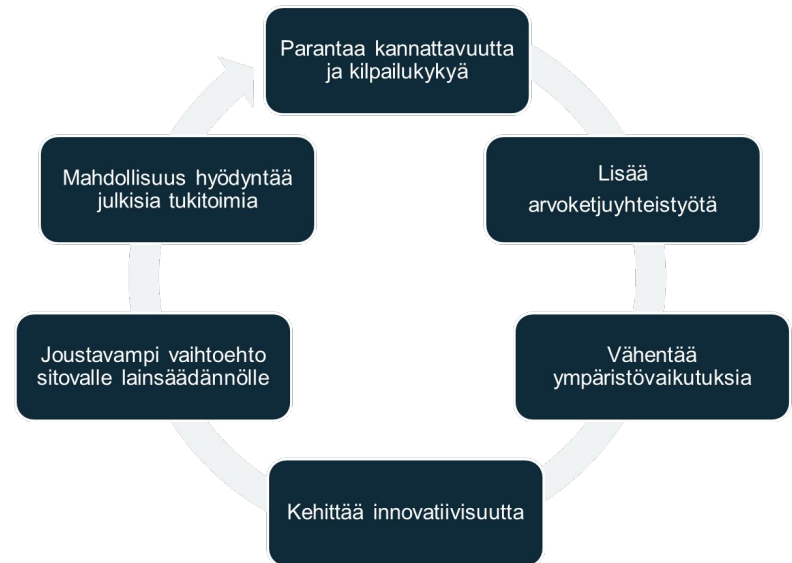
Useissa teemoissa käydään neuvotteluita kiertotalouden edistämiseksi ja päästöjen vähentämiseksi julkisten hankintojen kautta

- **Helsingin, Vantaan, Espoon ja Turun kaupungit:** Päästöttömien työmaiden edistäminen julkisten hankintojen kautta
- **Mm. Helsingin, Vantaan, Tampereen ja Oulun kaupungit:** Haitallisten aineiden vähentäminen päiväkotiympäristössä
- Rakennusten hiilivarastojen kasvattaminen puurakentamista edistämällä

Materiaalitehokkuuden sitoumus

- Vapaaehtoisuuteen perustuva sitoumus materiaalitehokkuuden parantamiseksi, joita toimeenpannaan elinkeinoelämän ja ministeriöiden yhteistyönä
- Sitoumukseen liittyvät yritykset tekevät konkreettisia materiaalitehokkuustoimia, joilla päästään alan yhdessä asettamiin tavoitteisiin
- Sitoumuksella edistetään luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja kiertotaloutta
- Sitoumusten hyötyjen on oltava mitattavissa euroissa, ympäristöhaittojen vähenemisenä ja luonnonvarojen säästymisenä. Sitoumuksille asetetuille

Materiaalitehokkuuden sitoumuksen
hyödyt yritykselle

Lähde: Motiva Oy

Elintarvikealan materiaalitehokkuuden sitoumus

- Solmittu kaudelle 2019-2021
- Sitoumusosapuolet: maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, Elintarviketeollisuusliitto ry, Päivittäistavarakauppa ry ja Suomen Pakkausyhdistys ry
- Sitoumuksessa on sovittu mm. seuraavista tavoitteista
 - **Kierrätysasteen lisääminen** päivittäistavarakaupassa 74% -> 78%. Elintarviketeollisuuden osalta tavoite asetetaan vuonna 2019
 - **Elintarvikejätteen ja ruokahävikin vähentäminen** päivittäistavarakaupassa ja elintarviketeollisuudessa: päivittäistavarakaupassa vähennetään ruokahävikkiä 2,01% -> 1,75% myytyjen elintarvikkeiden painosta, eli kokonaisuutena -13%; elintarviketeollisuuden osalta tavoite asetetaan vuonna 2019
 - **Sitoumukseen ensimmäisen vuoden aikana liittyvät yritykset edustavat: 85 %**
Päivittäistavarakauppa ry:n ja 20 % Elintarviketeollisuusliitto ry:n jäsenyritysten alan liikevaihdosta. Suomen Pakkausyhdistys ry:n 20 suurta pakkausalan jäsenyritystä liittyy sitoumukseen ensimmäisen vuoden aikana.

Kiitos!

Leena-Kaisa Piekkari
Asiantuntija, kiertotalous
Ympäristöministeriö
leena-kaisa.piekkari@ym.fi
+358 295 250 055

